

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1927 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av
3 § i lagen om aktiebolag.*

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 35, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Boman* föreslagit, att riksdagen måtte besluta, att 3 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag skall erhålla följande lydelse:

3 §.

Aktierna skola lyda å lika belopp i svenskt mynt, ej understigande femtio kronor. Dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst tio kronor, där aktiekapitalet ej överstiger femtio tusen kronor. Aktie må ävenledes kunna lyda å mindre belopp, lägst tjugufem kronor, där vid beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapital till belopp överstigande femtio tusen kronor angivits, att akties belopp skall minskas.

Vad — — — lyda.

Aktie — — — odelbar.

Å aktierna — — — innehavaren.

Alternativt har motionären föreslagit, att nämnda lagrum måtte erhålla en lydelse, som utskottet funne sig kunna förorda.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 3 § första stycket i 1910 års aktiebolagslag skola aktierna lyda å lika belopp i svenskt mynt, ej understigande 50 kronor; dock må aktie kunna lyda å mindre belopp, lägst 10 kronor, där aktiekapitalet ej överstiger 50,000 kronor.

I motionen föreslås nu sådan ändring i nämnda lagrum, att aktie må kunna lyda å mindre belopp än 50 kronor, lägst 25 kronor, där sådant beslutas å bolagsstämma i samband med beslut enligt 50 § om nedsättning av aktiekapital till belopp överstigande 50,000 kronor. I det av motionären framlagda förslaget till ändrad lydelse av 3 § hava de nya bestämmelserna upptagits i en till första stycket av paragrafen fogad tredje punkt.

Motionen föranleder utskottet att lämna en redogörelse för den tidigare behandlingen av frågan om viss minimivalör å aktier. Bestämmelser i detta ämne meddelades redan i 1895 års aktiebolagslag. Till grund för denna lag låg ett av särskilda kommitterade utarbetat, år 1890 framlagt förslag till aktiebolagslag, vilket i 3 § tredje stycket stadgade: »Ej må aktiekapital sättas lägre än 25,000 kronor eller aktie lyda å mindre belopp än 100 kronor, utan Konungen för särskilt fall giver tillstånd därtill.» I sina motiv anförde kommittén härom följande:

Tidigare behandling av frågan om minimivalör å aktier.

1890 års kommitté-förslag.

Då kapitalet utgör aktiebolagets enda kreditbasis, är det av vikt, att genom lagbestämmelse sörja för att denna grundval åtminstone vid början av bolagets verksamhet erhåller en någorlunda betryggande fasthet. För de smärre företag, om vilka av en eller annan anledning flere önska förena sig utan att ikläda sig solidarisk ansvarighet för uppkommande förbindelser, givas andra, lämpligare associationsformer, såsom det enkla bolaget eller föreningen för ekonomisk verksamhet.

Ovannämnda syfte har man stundom sökt uppnå på det sätt, att det minsta belopp, varå aktie må lyda, satts högt (så t. ex. i tyska aktielagen av år 1884 för vanliga fall till 1,000 riksmark). En dylik från förhållandena, sådana de hos oss utvecklats sig, avvikande anordning synes dock ej vara att förorda, desto mindre som den i otillbörlig grad avstänger den mindre kapitalisten från deltagande i industriella företag under aktiebolagets form. Kommittén har därför trots en lämpligare utväg vara, att ett visst minimibelopp bestämmes såväl för aktiekapitalet som för aktie, dock med Konungen förbehållen rätt att i ena eller andra avseendet meddela dispens, där sådant för visst särskilt fall finnes vara av omständigheterna påkallat.

Kommitténs förslag förelades genom proposition nr 6 1895 års riksdag.

1895 års riksdag.

Riksdagens särskilda utskott nr 1 föreslog i avgivet utlåtande, nr 1, att de belopp, vartill aktiekapital och akties nominella värde utan Kungl. Maj: ts särskilda medgivande lägst skulle få sättas, måtte bestämmas till respektive 10,000 och 50 kronor. Detta ändringsförslag motiverades av utskottet sålunda:

De i Kungl. Maj: ts förslag upptagna beloppen, 25,000 kronor och 100 kronor, äro visserligen både i sig själva och i jämförelse med de i allmänhet rådande utländska förhållandena mycket låga. Erkännas måste också, att små företag, för vilka någon begränsning av ansvarigheten är önskelig, i regel hellre böra bedrivas av andra associationer än aktiebolag, och att särskilt den föreslagna lagen om föreningar anvisar en för ändamålet oftast bättre lämpad associationsform. Utskottet har likväl befarat, att även i denna punkt Kungl. Maj: ts förslag, därest det antoges, skulle medföra en alltför brådstörtad rubbning, helst som det näppeligen är att förvänta, att den genom den föreslagna nya lagstiftningen ordnade föreningsformen under den närmaste tiden skulle bliva tillräckligt allmänt känd och till sin användbarhet uppskattad. Bland de under åren 1890—1894 sanktionerade aktiebolagen, sammanlagt utgörande 962, finner man ej mindre än omkring 40 procent, som hava antingen lägre (minimi)aktiekapital än 25,000 kronor eller lägre nominalvärde å aktie än 100 eller bådadera. Utskottet har därför, till undanröjande av åtminstone de största olägenheterna, föreslagit, att siffran 25,000 utbytes emot 10,000 och siffran 100 mot 50. Av hittills bildade aktiebolag skulle visserligen en betydlig

del — under ovannämnda 5 år omkring 20 procent — icke hava uppfyllt ens de sålunda reducerade fordringarne. Det är emellertid klart, att ju mindre aktiekapital och nominalbelopp för aktie ett bolag äger, desto sannolikare är det, att föreningen utgör den för detsamma ändamålsenligaste associationsformen. För övrigt bibehålles även enligt utskottets förslag Kungl. Maj:ts rätt att i förekommande fall dispensera från de av lagen uppställda fordringarne.

Att ytterligare nedsätta eller alldeles avskaffa de föreslagna gränsvärdena för aktiekapital och akties nominalbelopp skulle i alla händelser enligt utskottets uppfattning vara allt annat än tillrådligt. Då aktiekapitalet utgör den enda kreditbasen, kan det ej få vara alltför obetydligt, och om akties nominalbelopp är alltför lågt, måste man befara, att aktierna placeras hos föga bemedlade personer, som sakna förmåga att bedöma ett företags utsikter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt, samt att för mera bemedlade personer aktierna äga alltför ringa ekonomisk betydelse för att ens i någon mån uppfordra dem till verklig kritik vid teckningen och till intresserat deltagande i bolagsstämmorna under bolagets fortvaro.

Första kammaren godkände utskottets förslag, varemot andra kammaren för sin del beslöt, att aktiekapitalet skulle få sättas till lägst 5,000 kronor och att lägsta aktievalören skulle vara 10 kronor.

Kamrarnas skiljaktiga beslut sammanjämkades på det sätt, att aktiekapitalet skulle få sättas till lägst 5,000 kronor samt att aktie skulle lyda å lägst 50 kronor eller, där aktiekapitalet ej överstege 10,000 kronor, å lägst 10 kronor. I denna form inflöto bestämmelserna i den år 1895 utfärdade aktiebolagslagen.

1903 års
riksdag.

Uti en vid 1903 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 105, hemställdes om sådan ändring i 3 § av 1895 års aktiebolagslag, att aktie skulle få lyda å lägst 10 kronor, där aktiekapitalet ej överstege 50,000 kronor. Dessutom påyrkades i andra motioner en allmän revision av aktiebolagslagen. I anledning av motionerna anhöll riksdagen i skrivelse nr 32, att Kungl. Maj: t täcktes föranstalta om revision av aktiebolagslagen samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill revisionen kunde anses föranleda. Beträffande förstnämnda motion anförde riksdagen i skrivelsen följande:

Att man funnit en lägsta gräns för akties belopp, strängare i de större bolagen, böra fastställas, äger, såsom förhandlingarna vid lagens tillkomst utvisa, väsentligen sin förklaring däri, att, om akties nominalbelopp vore för lågt, man måste befara, att aktierna i större utsträckning komme att placeras hos föga bemedlade personer, som saknade förmåga att bedöma ett företags utsikter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt. Aktier kunna nämligen icke i allmänhet anses vara sådana värdepapper, att det är önskvärt och lämpligt, att de mindre bemedlade klasserna i dem nedlägga sina besparingar. Ju större ett aktiebolags rörelse är, desto svårare är det ock i regel att överblicka bolagets ställning samt bilda sig en uppfattning rörande den risk, som är förenad med inköp av aktier i detsamma. Den såsom undantag medgivna rätten att få utfärda aktier även å sådana belopp, att aktierna bliva lätt tillgängliga för den stora allmänheten, bör därför begränsas till företag av jämförelsevis mindre omfattning. Att ett sådant undantag överhuvud förekommer, beror därpå, att man icke velat utesluta möjligheten att använda aktiebolagsformen för kooperativa företag bland de mindre förmögna samhällsklasserna. Visserligen kan

det synas, att för dylika företag andra associationsformer och särskilt den registrerade föreningen för ekonomisk verksamhet borde vara lämpligare. Erfarenheten har dock visat, att så icke alltid ansetts vara förhållandet, utan att tvärtom de kooperativa företagen ofta och i stor utsträckning funnit formen av aktiebolag vara för sig fördelaktigast.

Huruvida de nu gällande bestämmelserna äro sådana, att de verka hämmande och försvårande å den kooperativa rörelsens utveckling, är en fråga, som icke låter sig med säkerhet bedömas utan en noggrann undersökning av hithörande förhållanden. Att den för närvarande fastslagna begränsningen till företag med ett aktiekapital av högst 10,000 kronor icke i och för sig kan göra anspråk på något principiellt företräde, ligger i sakens natur, då ingen sådan gräns kan bestämmas på objektiva grunder. Därest denna begränsning funnits utgöra hinder för företag av beskaffenhet att tillhöra dem, vilka lagen kan antagas hava velat genom nämnda bestämmelser bereda möjlighet att använda aktiebolagsformen, synes det sålunda icke vara något att erinra emot en förflyttning av berörda gräns i den riktning, i motionen angivits. Måhända torde redan de ändrade förhållanden, som i mångt och mycket inträtt efter lagens tillkomst, utgöra anledning till en sådan åtgärd. Mera tvivelaktigt synes det riksdagen, om ifrågavarande rättighet i allt fall bör utsträckas så långt som till bolag, vilkas aktiekapital icke överstiger 50,000 kronor. Det förefaller riksdagen sannolikt, att en sådan utvidgning skulle gå längre, än som är behöfligt och lämpligen kan medgivas. Riksdagen, som ej vill uttala någon bestämd mening i ämnet, anser emellertid frågan, om och i vad mån en lagändring i nämnda syfte bör vidtagas, vara förtjänt att hänskjutas till Kungl. Maj: ts prövning.

Den i anledning av riksdagens skrivelse tillsatta aktiebolagskommittén föreslog i sitt år 1908 avgivna betänkande, att rätten att utfärda aktier å lägre belopp än 50 kronor skulle utsträckas till bolag, vilkas aktiekapital ej överstege 25,000 kronor. Kommittén anförde härom följande:

1908 års
kommitté-
förslag.

Då det torde vara obestriddt, att i vissa fall aktiebolaget är en lämplig associationsform för de kooperativa företagen, och att behov yppat sig att använda denna form för företag, vilka kräva större kapital än 10,000 kronor, anser kommittén rättigheten att utfärda aktier å lägre belopp än 50 kronor böra utsträckas till bolag, vars kapital överstiger förstnämnda belopp. En sådan utsträckning kan, förutsatt att den sker med försiktighet, icke befaras skola leda därtill, att mindre bemedlade i större omfattning placera penningar i aktier. Var vid en utsträckning av ifrågavarande rättighet gränsen bör sättas, kan tydligtvis vara föremål för meningsskiljaktighet; i viss mån blir varje bestämning godtycklig. Kommittén hade i det förslag, som utsänts till granskning, trott sig kunna utsträcka denna rättighet till alla bolag, vars kapital ej överstiger 50,000 kronor. Då emellertid av dem, som lämnats tillfälle att yttra sig över detta förslag, flertalet ansett, att man ej borde gå så långt, har kommittén i sitt slutliga förslag stannat vid att tillstyrka en utsträckning allenast till bolag, vars aktiekapital ej överstiger 25,000 kronor.

Kommitténs förslag förelades genom proposition nr 54 1910 års riksdag.

Lagutskottet lämnade i avgivet utlåtande, nr 44, förslaget i förevarande del utan anmärkning, men fyra reservanter ansågo, att rätten att utfärda aktier å lägre belopp än 50 kronor borde utsträckas till bolag, vilkas aktiekapital ej överstege 50,000 kronor.

1910 års
riksdag.

Första kammaren godkände propositionen, varemot andra kammaren anslöt sig till den inom utskottet anförda reservationen. Sedan utskottet i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut avgivit sammanjämningsförslag, biträdde första kammaren andra kammarens beslut, varefter bestämmelsen erhöll den lydelse, gällande lag utvisar.

1924 års
riksdag.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40 till 1924 års riksdag med förslag till lag om vissa ändringar i aktiebolagslagen, avseende att bereda ökade möjligheter till nedsättning av aktiekapital, framställde herr Boman i motion I: 226, i syfte att ytterligare underlätta dylik nedsättning, förslag om ändring i 3 § aktiebolagslagen av enahanda innebörd som det i förevarande motion väckta. I utlåtande nr 14 anförde första lagutskottet efter den redogörelse för tidigare lagstiftning i ämnet, vilken återgivits här ovan, för egen del följande:

Ett bifall till motionen skulle innebära, att beträffande aktiers minimivalör olika regler skulle bliva gällande, allteftersom fråga vore om bolag, vilkas aktiekapital nedsatts, eller om andra bolag. Detta skulle enligt utskottets förmenande framstå såsom en oformlighet. För undvikande härav och bibehållande av enhetlighet på ifrågavarande område skulle man visserligen kunna tänka sig, att aktiernas minimivalör sattes lägre även för bolag, vilkas aktiekapital ej nedsatts. Mot en sådan anordning kunna emellertid med visst fog de skäl åberopas, som i förenämnda år 1903 avlåtna riksdagsskrivelse anförts emot att aktier med låg valör utsläppas i marknaden. Med hänsyn härtill och då verkningarna i övrigt av en sänkning av minimivalören icke låta sig överblicka, kan utskottet icke tillstyrka bifall till motionen.

Mot detta utlåtande reserverade sig fyra av utskottets ledamöter för bifall till en lagändring av det innehåll, motionären förordat, och framlade i enlighet härmed förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om aktiebolag.

Utskottets utlåtande godkändes av andra kammaren med 91 röster mot 88, men första kammaren biföll reservationen med 92 röster mot 28. Till följd härav förföll frågan för nämnda riksdag.

Utskottet.

Utskottet finner icke skäl föreligga att frångå den ståndpunkt, som utskottet intog vid behandlingen år 1924 av förevarande fråga. Särskilt må erinras om det mindre önskvärda däri, att akties nominalbelopp sattes för lågt. Man måste nämligen i dylikt fall, såsom i 1903 års riksdagsskrivelse anfördes, befara, att aktierna i större utsträckning komma att placeras hos föga bemedlade personer, som sakna förmåga att bedöma ett företags utsikter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt. Aktier kunna icke i allmänhet anses vara sådana värdepapper, att det är önskvärt och lämpligt, att de mindre bemedlade klasserna i dem nedlägga sina besparingar. Ju större ett aktiebolags rörelse är, desto svårare är det i regel att överblicka bolagets ställning samt bilda sig en uppfattning rörande den risk, som är förenad med inköp av aktier i detsamma. Även med den begränsade räckvidd motionären givit sitt förslag kan ett bifall till detsamma dock komma att betyda ett steg i nämnda, såsom mindre önskvärd betecknade riktning. Enligt förslaget skall ju aktie kunna lyda

å mindre belopp än nuvarande minimibelopp, 50 kronor, där vid beslut enligt 50 § aktiebolagslagen om nedsättning av aktiekapital till belopp överstigande 50,000 kronor angivits, att akties belopp skall minskas. Nedsättning av ett bolags aktiekapital sker ej sällan för att möjliggöra ett för bolagets fortsatta verksamhet nödvändigt kapitaltillskott, ett tillskott som i regel erhålles genom nyteckning. De nya aktier, som sålunda utsläppas, måste emellertid — på grund av föreskriften i 3 § aktiebolagslagen om lika belopp för aktierna i ett bolag — lyda å det belopp, till vilket de gamla aktierna nedskrivits. I marknaden komma följaktligen att finnas ej blott såsom förut de gamla numera nedstämplade aktierna utan jämväl nya aktier, som från början lytt å det lägre beloppet. Att härigenom möjligheten till spekulation i motsvarande mån ökas, är tydligt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 mars 1927.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Hederstierna*, *Klefbeck*, *Borell**, *Edw. Larson*, *Erik Anderson* och *Per Gustafsson**;

från andra kammaren: herrar *af Ekenstam*, *Lindley*, *Leo*, *Jansson* i Edsbäcken, *Johansson* i Brånalt, *Johanson* i Huskvarna, *Carlson* i Mölndal och *Olsson* i Mellerud.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Erik Anderson*, *Johansson* i Brånalt och *Johanson* i Huskvarna.